

Činnost psychologického pracoviště a týmu posttraumatické péče HZS JHC za rok 2024 v číslech

Náplň práce psychologického pracoviště stojí na třech pilířích:

- 1) Zabezpečování podkladů pro personální práci a výkon služby. Hlavním nástrojem tohoto pilíře je psychologické testování.
- 2) Poskytování péče o příslušníky a zaměstnance HZS ČR. Do tohoto pilíře se řadí různé formy konzultační a poradenské činnosti.
- 3) Poskytování psychosociální pomoci lidem zasaženým mimořádnou událostí. Tento pilíř postihuje intervenční činnost v operačním řízení, jejíž hlavním nástrojem je první psychická pomoc a krizová intervence.

(1) Zabezpečování podkladů pro personální práci a výkon služby

Tato práce spočívá v ověřování tzv. „osobnostní způsobilosti“ nových uchazečů o služební poměr u HZS ČR. Jedná se o celodenní psychologické vyšetření všech kandidátů hlásících se do služebního poměru, při kterém absolvují řadu výkonnostních testů sledujících jejich poznávací schopnosti (např. postřeh, pozornost nebo rozhodovací procesy) a inteligenci. Dále jsou uchazeči podrobeni zkoumání osobnostních a charakterových vlastností. Na závěr absolvují rozhovor s hasičským psychologem, ve kterém si potvrdí nebo vyvrátí výsledky jejich psychologického testování a učiní tzv. „diagnostický závěr“, zda je či není kandidát osobnostně způsobilý pro vstup do služebního poměru u HZS ČR.

Existují ještě dvě další oblasti u již sloužících příslušníků, ve kterých je psycholog žádán o doplňkový diagnostický závěr:

- Dopravně psychologické posouzení, zda je hasič osobnostně způsobilý k řízení hasičského vozidla s právem přednostní jízdy (užívání zvláštního výstražného světla modré nebo modré a červené barvy, případně doplněného o zvláštní zvukové výstražné znamení).
- Posouzení manažerských předpokladů u příslušníků na manažerské / velitelské pozice.

Celkem bylo na psychologickém pracovišti HZS JHC provedeno 236 vyšetření pro 199 osob.

Souhrnná procentuální úspěšnost vyšetření, ve kterých byla určována některá z výše uvedených osobnostních způsobilostí, je 83,1 %. S nepořízenou některý z vyšetřujících hasičských psychologů poslal domů 24 osob, kteří se ucházeli o službu u HZS ČR.

Tabulka č. 1: Psychodiagnostická činnost (podle typů vyšetření)

Typ vyšetření	Celkem (vyšetření)	Splnilo (závěrů)	Nesplnilo (závěrů)
Výběr uchazečů do služebního poměru HZS ČR podle § 15 zákona č. 361/2003 Sb.	120	96	24
Doplňkové dopravně psychologické vyšetření podle § 19 zákona č. 361/2003 Sb. a vyhláška č. 247/2001 Sb.	60	47	13
Doplňkové posouzení manažerské způsobilosti podle 43. pokynu generálního ředitele HZS ČR, o psychologické službě	39	39	0
Ostatní psychologická vyšetření Městská policie v Českých Budějovicích	17	17 (doporučeno)	0 (nedoporučeno)
CELKEM	236	199	37

Proč někteří kandidáti odcházejí z vyšetření se dvěma psychologickými závěry

Někteří kandidáti k přijetí do služebního poměru jsou zároveň při vstupním vyšetření podrobeni i dopravně psychologickému posouzení, zda splňují předpoklady pro řízení vozidel s právem přednostní jízdy. Ti se počítají dvakrát, protože odcházejí z psychologického vyšetření se dvěma diagnostickými závěry.

Ostatní psychologická vyšetření

Psychologické pracoviště HZS JHC dlouhodobě spolupracuje s Městskou policií v Českých Budějovicích v oblasti psychologického vyšetřování kandidátů a kandidátek na pozici městského strážníka. Tato vyšetření mají pouze doporučující charakter, protože k určování osobnostní způsobilosti mimo služební poměr příslušníka bezpečnostního sboru neexistuje relevantní legislativní rámec.

Spádové psychodiagnostické pracoviště

Psychologické pracoviště HZS JHC je podle aktuální republikové koncepce o psychologické službě u HZS ČR spádovým psychodiagnostickým pracovištěm pro část Plzeňského kraje a část Kraje Vysočina. Proto na psychologické pracoviště HZS JHC jezdí absolvovat psychologická vyšetření uchazeči z těchto spádových krajů. Z tohoto důvodu má toto pracoviště kromě tabulkového místa psychologa také místo asistenta psychologa. Tato vyšetření vedou jak hasičští psychologové z obou spádových krajů, tak i jihočeský hasičský psycholog. V případě zvýšených požadavků na psychodiagnostickou činnost vypomáhá jihočeské psychologické pracoviště s touto činností i dalším krajům.

V roce 2024 kolegové ze spádových krajů vydali v jihočeském pracovišti celkem 72 diagnostických závěrů u 51 vyšetřených osob.

Tabulka č. 2: Psychodiagnostická činnost (podle zadavatele vyšetření)

Zadavatel psychologického vyšetření	Celkem lidí (závěrů)	Splnilo počet kladných závěrů	Nesplnilo počet záporných závěrů
HZS Jihočeského kraje	132 (149)	125	24
HZS Kraje Vysočina	5 (7)	5	2
HZS Plzeňského kraje	45 (63)	52	11
Městská policie v Českých Budějovicích	17 (17)	17 (doporučeno)	0 (nedoporučeno)
CELKEM	199 (236)	199	37

(2) Poskytování péče o příslušníky a zaměstnance HZS ČR

Tato část práce psychologického pracoviště spočívá v poskytování posttraumatické, poradenské nebo terapeutické péče o příslušníky a zaměstnance HZS JHC, a to včetně jejich rodinných příslušníků. Jedná se o psychologickou podporu mimo přímou výjezdovou činnost hasičů (v tzv. organizačním řízení).

Je poskytována nejen psychologem, ale i členy jihočeského hasičského týmu posttraumatické péče (dále TPP HZS JHC), kteří svým kolegyním a kolegům na jejich vyžádání poskytují tzv. „kolegiální psychickou pomoc“. Tato laická forma pomoci má v celém systému své nezastupitelné místo, protože buď připravuje půdu odborné působení psychologa, nebo někdy

dovede problém hasiče zcela vyřešit. Není pak potřeba do pomoci zapojovat další odborníky na duševní zdraví.

Tabulka č. 3: Psychosociální intervence v organizačním řízení provedené psychologem (případně ve spolupráci se členem TPP HZS JHC)

Typ intervence	Počet klientů	Počet intervencí
Individuální posttraumatická péče mimo zásahovou činnost v operačním řízení	1	1
Poradenská a terapeutická péče příslušníci a občanští zaměstnanci HZS JHC	9	27
Poradenská a terapeutická péče rodinní příslušníci kolegyní a kolegů působících u HZS JHC + další klienti	16	52
Skupinová posttraumatická péče (ve spolupráci se členem TPP HZS JHC) demobilizace, defusing, debriefing a krizový briefing	37	5
Odborné konzultace výsledky psychologického vyšetření, bakalářské a diplomové práce, atd.	1	1

Celkem se psycholog odborně věnoval 64 lidem při 86 sezeních.

Na terapeutické konzultace docházejí dospívající a dospělí klienti. Jihočeský hasičský psycholog se kromě individuální terapie věnuje rovněž i párové a rodinné terapii. Dále při práci s klienty využívá moderní traumaterapeutické postupy (zejména tzv. EMDR).

Tabulka č. 4: Psychosociální intervence v organizačním řízení provedené členem TPP HZS JHC (včetně asistentky psychologa)

Typ intervence	Počet klientů	Počet intervencí
Kolegiální psychická pomoc laická forma psychické podpory v tíživých životních situacích	12	21
Skupinová posttraumatická péče (ve spolupráci s psychologem) demobilizace, defusing, debriefing a krizový briefing	37	5

(3) Poskytování krátkodobé psychosociální pomoci lidem zasaženým mimořádnou událostí

Tato práce psychologického pracoviště bývá označována jako výjezdová nebo intervenční. Bývá zaměřena na péči o osoby zasažené mimořádnou událostí. Jedná se o psychosociální pomoc v průběhu provádění záchranných a likvidačních prací složek IZS (v tzv. operačním řízení). Nejčastěji je těmto lidem poskytována tzv. „první psychická pomoc“ nebo „krátkodobá psychosociální pomoc“.

Nejčastěji bývá poskytována samostatně členy TPP HZS JHC. V roce 2024 byli v Jihočeském kraji veliteli zásahu povoláni v 15 případech. Hasičský psycholog byl pouze dvakrát u toho také. U dalších 17 jihočeských výjezdů podporovali členové TPP HZS JHC a hasičští absolventi kurzu první psychické pomoci lidi zasažené mimořádnou událostí, aniž by musel být aktivovaný posttraumatický tým.

Navíc byli 2 členové TPP HZS JHC (asistentka psychologa a člen týmu ze stanice Jindřichův Hradec) vysláni poskytovat psychosociální pomoc během loňských povodní do obce Jeseník v Olomouckém kraji. Tam pomohli při dalších 26 intervencích.

Další dvě intervence proběhly mimo operační řízení, a to v jedné jihočeské škole několik dní po vzniku mimořádné události a v jedné hasičské rodině po náhlém úmrtí. Do obou se zapojil hasičský psycholog.

Celkem tým posttraumatické péče HZS JHC působil v Jihočeském kraji u 34 mimořádných událostí a pomohl psychicky stabilizovat 123 lidí. Když bychom k tomu připočetli ještě výpomoc při povodních v Olomouckém kraji, tak počet intervencí dosahuje počtu 60, ve kterých bylo pomoheno více než 200 lidem.

Kromě zasahujících interventů podporoval každý výjezd posttraumatického týmu po organizační stránce tzv. koordinátor psychosociální intervence. Jedná se o nově zřízenou pozici uvnitř TPP HZS JHC (psycholog + 4 řadoví členové týmu). Koordinátoři se průběžně střídají v týdenních 24 hodinových službách, ve kterých napomáhají zdárnému průběhu intervence od aktivace TPP HZS JHC až po návrat zasahujícího hasiče zpět na hasičskou stanici. Je-li to nutné, mohou sami vyjet jako intervenenti k mimořádné události.

V TPP HZS JHC působilo v roce celkem 28 členů, a to včetně uvedených čtyřech koordinátorů, kteří mimo svoji dosahovou činnost jsou k dispozici velitelům zásahů jako řadoví intervenenti. Dalších 11 kolegů a kolegyň se na tuto činnost v TPP HZS JHC aktuálně připravuje. V týmu navíc ještě působí dva externí duchovní. Jeden katolický kněz a jeden protestantský nemocniční kaplan.

Jihočeský posttraumatický tým byl nominován za rok 2024 za HZS JHC v republikové anketě Hasič roku na Kolektiv roku 2024.

Tabulka č. 5: Psychosociální intervence v operačním řízení

Typ intervence	Počet osob	Počet intervencí
Povolání TPP HZS JHC veliteli zásahů k zásahům složek IZS na žádost velitele zásahu operačnímu středisku HZS JHC. První psychická pomoc nebo krátkodobá psychosociální pomoc je vždy poskytována minimálně buď jedním psychologem a jedním členem posttraumatického týmu nebo samostatně dvěma členy tohoto týmu.	63	15
Intervenční podpora členů TPP HZS JHC v rámci jejich hasičských zásahů V tomto případě je první psychická pomoc nebo krátkodobá psychosociální pomoc je poskytována minimálně jedním členem posttraumatického týmu.	60	17
Intervenční podpora mimo operační řízení	cca. 30	2
Intervence v rámci povodní v Olomouckém kraji	cca. 50	26

(4) Lektorská, přednášková, publikační a osvětová činnost

Lektorské aktivity tvoří pomyslný čtvrtý pilíř aktivit psychologické služby u HZS ČR. Kromě hasičského psychologa se věnují této činnosti i někteří členové TPP HZS JHC. Nejaktivnější z nich je asistentka psychologa. Menší část školení jsou lektorována pouze psychologem. Podstatná část školení jsou vedena v tandemu psycholog – člen posttraumatického týmu. Řadu školicích akcí vedou členové TPP HZS JHC samostatně.

V roce 2024 byla některá školení pilotně vedena hybridně (prezenčně a online současně) nebo pouze online. Tento přístup se osvědčil, protože rozšiřuje možnosti odborného růstu členů TPP HZS JHC.

Tabulka č. 6: Školení provedená hasičským psychologem

Typ školení	Počet školení	Celkový počet hodin
Odborná příprava na hasičských směnách Například: představení nového externího člena TPP HZS JHC (katolický duchovní), první psychická pomoc, jednání s osobou se sebevražednými úmysly, komunikace u dopravních nehod	21	42
Prezenční odborná příprava TPP HZS JHC pravidelná školení v psychosociální oblasti, rozbor psychosociálních intervencí	2	24
Online odborná příprava TPP HZS JHC Peer support (laická podpora zasažených kolegů po těžkém zásahu) v roce 2024	1	2
Specializační příprava hasičů v psychosociální oblasti kurzy pro poskytovatele první psychické pomoci a zájemce o členství v posttraumatickém týmu, kurz pro koordinátory psychosociální intervence	2	40
Školení pro dobrovolné hasiče První psychická pomoc (psycholog + člen posttraumatického týmu)	1	2
Školení pro neziskový sektor odborná příprava jihočeského Komunitního intervenčního psychosociálního týmu	2	3
Odborné konference Odborný příspěvek na 21. mezinárodní konferenci o krizové intervenci (Innsbruck, Rakousko) a na mezinárodní konferenci Bezpečná společnost 2024 (Vodňany)	2	3

Celkem v roce 2024 hasičský psycholog vedl nebo se podílel na 31 vzdělávacích akcích pro různé skupiny školených osob a dohromady odškolic 116 hodin.

Tabulka č. 7: Školení provedená členy týmu posttraumatické péče

Typ školení	Počet školení	Celkový počet hodin
Odborná příprava na hasičských směnách Například: představení psychologického pracoviště HZS JHC, první psychická pomoc, poskytování psychosociální pomoci lidem se zdravotním postižením, typová činnost č. 12 – o psychosociální pomoci	14	16
Odborná příprava velitelů Lektorská činnost v psychosociální oblasti na hasičských velitelských dnech	1	1
Odborná příprava hasičských nováčků	12	12
Školení pro dobrovolné hasiče Například: první psychická pomoc, Jednání s osobou se sebevražednými úmysly, poskytování první psychické pomoci lidem s postižením	5	5
Spolupráce na specializační přípravě hasičů v psychosociální oblasti kurzy pro poskytovatele první psychické pomoci a zájemce o členství v posttraumatickém týmu	2	10

Celkem členové TPP HZS JHC vedli 32 vzdělávacích akcí a podíleli se na dalších 2 akcích. V součtu odškolic nebo pomohli odškolic 44 hodin.

(5) Ostatní aktivity

Ostatní aktivity: psycholog

- Působení v roli koordinátora psychosociální intervence u HZS JHC - pohotovost 16 týdnů.
- Příprava konferenčního příspěvku na zaměřeného na poskytování psychosociální pomoci příslušníkům romského etnika ve spolupráci se dvěma zástupci českobudějovické romské neziskové organizace hROM; příspěvek prezentován na 21. Mezinárodní konferenci o krizové intervenci na Univerzitě v Innsbrucku (Rakousko) (viz výše)

- Příprava konferenčního příspěvku na zaměřeného na téma psychologie války ve spolupráci se dvěma bývalými členy psychosociálního týmu jihočeského KACPU (ukrajinská psychologka, český terapeut); příspěvek prezentován na konferenci Bezpečná společnost 2024 (viz výše)
- Podíl na programové přípravě mezinárodní odborné konference Bezpečná společnost 2024 zaměřené mimo jiné na psychosociální dopady války na Ukrajině; Termín: 9. - 10. 10. 2024 (viz výše)
- Podíl na přípravě a realizaci 6. Jihočeské hasičské poutě k výročí svátku sv. Floriána; Termín: 18. 5. 2024; Místo konání: Prachatice.
- Podíl na přípravě propagačního materiálu pro poskytování střednědobé a dlouhodobé PsP v Jihočeském kraji; účast v pracovní skupině se zástupci Krajského úřadu JHC a neziskových organizací.
- Podíl na aktualizaci výukových materiálů v hasičském kurzu "Systém řízení stresu z kritických událostí"; účast v pracovní skupině vybraných psychologů HZS ČR koordinované psychologickým pracovištěm MV-GŘ HZS ČR.
- Příprava a koordinace kurzu s externí lektorkou Magdou Kümmelovou z neziskové organizace Modrá pomněnka o způsobech psychosociální podpory nevyléčitelně nemocných, umírajících a pozůstalých pro TPP HZS JHC; Časová dotace: 1 den (21. 10. 2024).

Ostatní aktivity: asistentka psychologa

- Působení v roli koordinátora psychosociální intervence u HZS JHC - pohotovost 10 týdnů.
- Evidence úrazů a vedení jejich dokumentace.
- Podíl na inventarizaci majetku HZS JHC.